

Het wegvangen van Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving in 2013

Periode mei-november

V. Dijkstra

Rapportnummer 2013.38

December 2013

Rapport van het bureau van de Zoogdierverseniging

In opdracht van Ministerie van EZ en Provincie Limburg

Het wegvangen van Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving in 2013

Periode mei-november

V. Dijkstra

Rapport nr.:	2013.38
Project nr.:	2013.061
Datum uitgave:	December 2013
Auteurs:	V. Dijkstra
Projectleiding:	D.L. Bekker
Foto voorkant:	Mart Janssen
Productie:	Bureau van de Zoogdierverseniging Toernooiveld 1 6525 ED Nijmegen Tel.: 024-7410500 E-mail: info@zoogdierverseniging.nl
Opdrachtgever:	Ministerie van EZ & Provincie Limburg

Dit rapport kan worden geciteerd als:

Dijkstra, V., 2013. Het wegvangen van Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving 2013. Mei-november. Rapport 2013.38. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Het bureau van de Zoogdierverseniging heet formeel Steunstichting VZZ. Het bureau van de Zoogdierverseniging is niet aansprakelijk voor gevolgschade, evenals voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van het bureau van de Zoogdierverseniging; de opdrachtgever vrijwaart het bureau van de Zoogdierverseniging voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en het bureau van de Zoogdierverseniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

1 Inleiding	5
2 Methode	6
3 Resultaten	7
4 Discussie	9
5 Conclusies en aanbevelingen	10
6 Dankwoord	11
7 Bronnen	12

Het wegvangen van Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving 2013

1 Inleiding

Sinds 1998 komen ten zuidoosten van Weert Pallas' eekhoorns (*Callosciurus erythraeus*) in het wild voor. Deze zijn destijds bij een plaatselijke dierenhandelaar ontsnapt. De oorspronkelijk uit China afkomstige Pallas' eekhoorn treedt in gebieden waar de soort is uitgezet of ontsnapt op als een invasieve exoot.

Naast het feit dat de Pallas' eekhoorn een bedreiging vormt (verdringing) voor onze inheemse (rode) eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), bezorgt de soort in Weert en omgeving ook overlast door het knagen aan bomen (bast), leidingen, dakbeschot, etc.

De Zoogdierverseniging heeft een tweetal inventarisaties uitgevoerd om een beeld te krijgen van het verspreidingsgebied en de omvang van de populatie Pallas' eekhoorns (Dijkstra *et al.*, 2009, 2011). Het laatste onderzoek schatte het aantal Pallas' eekhoorns in en rond Weert op 45 tot 100 exemplaren. Het Ministerie van EZ (Team Invasieve Exoten, NVWA) en Provincie Limburg hebben de Zoogdierverseniging begin december 2011 opdracht gegeven de aanwezige populatie weg te vangen. Sindsdien zijn enkele vangcampagnes uitgevoerd (Dijkstra & Bekker 2012, Dijkstra 2013).

Het wegvangproject is onder te verdelen in een aantal fasen die in onderstaand model worden weergegeven. Deze rapportage heeft betrekking op fase 5 (zie tabel 1). Er is gekozen om te werken met verschillende fasen, omdat bij aanvang niet duidelijk was hoe het project zou verlopen. Met name in hoeverre het publiek zou meewerken en de Pallas' eekhoorn zich zou laten vangen. Door het project op te knippen in verschillende fasen kon waar nodig tijdig de werkwijze bijgesteld worden.

Fase	Wanneer	Activiteit	Wie voert uit?
1	April – oktober 2011	a) Betrekken stakeholders bij communicatie; b) Wegvangactie gefaseerd onder de aandacht brengen, in eerste instantie gericht op lokale media.	TIE
2	4 maanden Eind 2011- begin 2012	Intensieve wegvangactie	ZV
3	Begin 2012-eind 2012	Monitoring en plaatsen kooien bij ontdekken eekhoorns (lagere intensiteit dan bij 2)	ZV
4	4 maanden Eind 2012 – begin 2013	Intensieve wegvangactie in de gebieden waar nog Pallas' eekhoorns zitten	ZV
5	Voorjaar-najaar 2013	Effectmonitoring	ZV
6	Voorjaar-najaar 2014	Effectmonitoring	ZV
7	Na Fase 4	Wegvangen indien nog eekhoorns zijn waargenomen	Prov Limburg

2 Methode

Oproepen naar het publiek

Ook in deze fase werd het publiek via huis-aan-huis bladen opgeroepen om waarnemingen van Pallas' eekhoorns aan de Zoogdiervereniging te melden.

Medewerkers

Het veldwerk (controle meldingen en waar nodig plaatsen van vangkooien en cameravallen) vond plaats in de periode 1 mei tot 1 december 2013 en werd uitgevoerd door Bernd Jan Bultink en Ruud Sniijders. Er was regelmatig contact tussen de veldwerkers en het kantoor van de Zoogdiervereniging in Nijmegen. Na melding van nieuwe waarnemingen per telefoon of email en met enige regelmaat een terugmelding van activiteiten en resultaten via email.

Vangmateriaal en -methodiek

Na een melding werd er contact gezocht met de melder en werd beoordeeld of er sprake zou kunnen zijn van een Pallas' eekhoorn. Wanneer de melder een witte buik had waargenomen werd de waarneming afgedaan als een rode eekhoorn. In een aantal gevallen werd een kort buurtonderzoek uitgevoerd om te achterhalen of meer bewoners mogelijk een Pallas' eekhoorn hadden gezien. Als de mogelijkheid bestond dat de melding een Pallas' eekhoorn betrof, werden er cameravallen en vangkooien geplaatst. De vangkooien werden geprebait en de cameravallen regelmatig gecontroleerd op aanwezigheid van eekhoornopnames. Bij meldingen waarbij het (nagenoeg) zeker was dat het Pallas' eekhoorn betrof, werden de vallen direct op scherp gezet en twee keer per dag gecontroleerd.

Vangkooien werden gemerkt met een sticker met informatie over het project en telefoonnummer, website en emailadres van het meldpunt.

Er werd gevangen met behulp van 2 tot 5 inloopkooien per vangplek.

3 Resultaten

Meldingen

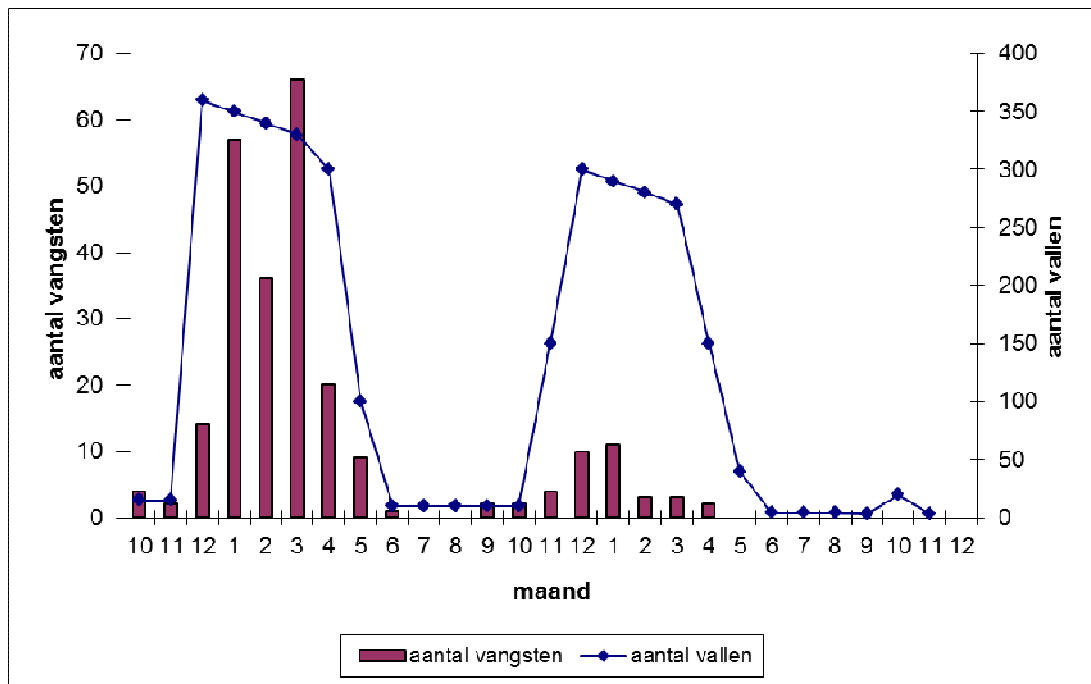
In de periode half april – november zijn er 15 meldingen binnen gekomen van de mogelijke aanwezigheid van Pallas' eekhoorns in en rond het onderzoeksgebied (zie tabel 3.1). In het overgrote deel van de meldingen ging het waarschijnlijk om donkere, bijna zwartgekleurde Europese rode eekhoorns. Negen meldingen waren afkomstig van binnen het bekende verspreidingsgebied. Van deze negen meldingen werden er twee beoordeeld als zijnde zeer waarschijnlijk Pallas' eekhoorns (Swartbroek, Stramproy). Deze meldingen waren afkomstig van personen met ervaring met de Pallas' eekhoorn. De andere zeven meldingen binnen het bekende verspreidingsgebied werden beoordeeld als mogelijke Pallas' eekhoorns. Het gebruik van cameravallen, het zoeken naar vraatsporen aan bomen en het interviewen van buurtbewoners leverde geen bewijs van de aanwezigheid van Pallas' eekhoorns. Daarnaast bleek bij doorvragen dat de melders sterk begonnen te twijfelen, na het uitleggen dat er ook donkere rode eekhoorns bestaan. Zes meldingen waren afkomstig van buiten het bekende verspreidingsgebied, maar wel uit de omgeving (bv Nederweert, Roggel (2x) en Kelpen). Bij de twee meldingen uit Roggel ging het om donker gekleurde rode eekhoorns. Bij de andere meldingen is niet duidelijk geworden of het om Pallas' eekhoorns ging. In dezelfde periode in 2012 ging het om negen meldingen, waarvan twee buiten het bekende verspreidingsgebied (Heel en Zeeland). Het aantal meldingen binnen het verspreidingsgebied is in beide perioden nagenoeg gelijk. Afgelopen jaar werden er echter drie keer zoveel meldingen van buiten het bekende verspreidingsgebied ontvangen. Daarbij zal de verspreiding van een brief in en buiten het vanggebied in maart en april 2013 een rol hebben gespeeld.

Tabel 3.1. Aantal meldingen en beoordeling van de waarnemingen in de periode half april – november , in 2012 en in 2013, binnen en buiten het bekende verspreidingsgebied.

Periode	Binnen verspreidingsgebied			Buiten verspreidingsgebied			Totaal
	Pallas' eekhoorn	mogelijk Pallas'	Rode eekhoorn	Pallas' eekhoorn	mogelijk Pallas'	Rode eekhoorn	
15/04–30/11							
2012	4	2	1	0	2	0	9
2013	2	7	0	0	4	2	15

Vangsten

In de periode mei – november 2013 werd geen enkele Pallas' eekhoorn gevangen. Het totaal aantal gevangen Pallas' eekhoorns blijft daardoor hangen op 246 dieren. Er werden wel vallen geplaatst, maar er werden alleen inheemse eekhoorns gevangen. Ook op ingezette cameravallen werden alleen inheemse eekhoorns waargenomen. In figuur 1 zijn alle vangsten en vangst-inspanningen tot nu toe weergegeven.

Figuur 1. Het aantal gevangen Pallas' eekhoorns per maand in de periode oktober 2011 – november 2013. Tevens is het globale aantal vangkooien dat is ingezet weergegeven.

4 Discussie

Hoe ver zijn we met het wegvangen?

Hoewel het aantal meldingen in 2013 groter is dan in dezelfde periode in 2012, is het niet waarschijnlijk dat het werkelijk om meer Pallas' eekhoorns gaat. Het aantal waarnemingen waarbij het zeker is dat het Pallas' eekhoorn betreft, is afgenomen en het aantal mogelijke waarnemingen juist toegenomen. Bij de mogelijke waarnemingen in het bekende verspreidingsgebied werden met de inzet van cameravallen alleen inheemse eekhoorns waargenomen. Dat wil niet zeggen dat geen enkele waarneming betrekking had op een Pallas' eekhoorn. Echter, wanneer de melders uit werd gelegd dat een donkere eekhoorn geen Pallas' eekhoorn hoeft te zijn en ze er vooral heel anders uitzien met een witte punt aan de staart en een rode borst, begonnen zij sterk aan hun melding te twijfelen. Een mogelijkheid bestaat dat vanwege de vele weggevangen Pallas' eekhoorns de kans aanwezig is dat de overgebleven dieren door het gebied trekken op zoek naar een partner. Het beeld dat bij de veldwerkers is ontstaan is dat er in Nederland nog maximaal enkele dieren tot hoogstens mogelijk enkele tientallen dieren weggevangen moeten worden.

Rode eekhoorn komt terug

Deze zomer werd van melders die eerder enkel Pallas' eekhoorns zagen, twee keer een melding ontvangen dat zij weer rode eekhoorns in hun tuin hadden, waar ze tot 2013 alleen Pallas' eekhoorns zagen. Ook afgelopen winter werden deze berichten af en toe ontvangen. Dat maakt duidelijk dat de rode eekhoorn het vrijgekomen leefgebied snel weer inneemt.

Hoe verder?

Nu het overgrote deel van de Pallas' eekhoorns is weggevangen, wordt het steeds lastiger om de laatste dieren te duiden en weg te vangen. In december 2013 wordt daarom gestart met een gebiedsdekkende inventarisatie naar vraatsporen in bosgebieden binnen het verspreidingsgebied. Pallas' eekhoorns maken namelijk duidelijk knaagsporen aan de bast van bomen en struiken. Blijkbaar benut de Pallas' eekhoorn bast meer als voedselbron dan het geval is bij de inheemse eekhoorn. Op deze wijze denken we de laatste dieren te kunnen opsporen, waarna ze met behulp van vallen worden weggevangen.

Pallas' eekhoorns in België

Al enige tijd is bekend dat de Pallas' eekhoorn de grens is overgestoken en zich in België heeft gevestigd. Afgelopen zomer zijn in opdracht van de Vlaamse overheid vallen geplaatst en zijn twee dieren gevangen (Janssen en Bulsink, in prep). Daarmee zijn niet alle dieren weggevangen. Verder is nog niet bekend in welk gebied de dieren hier precies voorkomen. Om er zeker van te zijn dat de Pallas' eekhoorn na het wegvangen in Nederland niet weer terugkomt vanuit België is het van belang dat de Belgische dieren eveneens allemaal worden weggevangen.

5 Conclusies en aanbevelingen

Het project loopt goed op schema, na twee winters is de populatie in Nederland nagenoeg weggvangen. De laatste mogelijke dieren worden aankomende winter opgespoord via een gebied dekkende inventarisatie op vraatsporen aan bomen, nesten en mogelijke zichtwaarnemingen.

Medewerking van het publiek blijft belangrijk en daarom is het noodzakelijk om geregeld een terugkoppeling via de media te verzorgen. Deze kan tegelijkertijd gebruikt worden om een oproep te doen om Pallas' eekhoorns te blijven melden.

In het aangrenzende België verblijft een onbekend aantal Pallas' eekhoorns. Daarnaast is nog niet duidelijk hoe groot het gebied is waarin de soort voorkomt. Voor het slagen van het project in Nederland is het van belang dat ook de dieren in België uit het wild verwijderd worden.

6 Dankwoord

Alle melders en inventariseerders die hebben uitgekeken naar Pallas' eekhoorns worden bedankt voor hun meldingen en hulp.

Bernd-Jan Bulsink en Ruud Sniijders worden bedankt voor het doen van het veldwerk gedurende deze periode.

René Janssen wordt bedankt voor de informatie uit Vlaanderen en commentaar op het rapport.

7 Bronnen

Dijkstra, V., W. Overman & G. Verbeylen, 2009. Inventarisatie Pallas' eekhoorn bij Weert. Zoogdiervereniging rapport 2009.21. Zoogdiervereniging, Arnhem, Nederland.

Dijkstra, V., W. Overman & G. Verbeylen, 2011. Inventarisatie Pallas' eekhoorn bij Weert 2011. Zoogdiervereniging rapport 2011.23. Zoogdiervereniging, Nijmegen, Nederland.

Dijkstra, V. & D.L. Bekker, 2012. Het wegvangen van Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving 2011-2012. Fase 2 en 3. Rapportnummer 2012.09. Zoogdiervereniging, Nijmegen, Nederland.

Dijkstra, V., 2013. Het wegvangen van Pallas' eekhoorns in Weert en omgeving 2012-2013. November 2012 tot mei 2013. Rapportnummer 2013.15. Zoogdiervereniging, Nijmegen, Nederland.